

۹. روایت هشتم: ادله حرمت باطل، به ضمیمه اینکه روایت عبدالاعلی هم لهو را از مصادیق باطل دانسته است.

«وَعَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الرِّيَّانِ عَنْ يُونُسَ قَالَ: سَأَلْتُ الخُرَّاسَانِيَّ عَ عَنِ الغِنَاءِ وَقُلْتُ إِنَّ العَبَّاسِيَّ ذَكَرَ عَنْكَ أَنَّكَ تُرَخِّصُ فِي الغِنَاءِ فَقَالَ كَذَبَ الزُّنْدِيقُ مَا هَكَذَا قُلْتُ لَهُ سَأَلَنِي عَنِ الغِنَاءِ فَقُلْتُ إِنَّ رَجُلًا أَتَى أَبَا جَعْفَرٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ فَسَأَلَهُ عَنِ الغِنَاءِ فَقَالَ يَا فُلَانُ إِذَا مَيَّزَ اللَّهُ بَيْنَ الحَقِّ وَالبَاطِلِ فَأَيْنَ يَكُونُ الغِنَاءُ فَقَالَ مَعَ البَاطِلِ فَقَالَ قَدْ حَكَمْتُ.»^۱

۱۰. دلیل نهم: روایت علی بن جعفر (با این استدلال که حرمت از جهت لهوی بودن است و نه به جهت «آلت لهو» بودن)

«عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ عَنِ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ اللَّعِبِ بِأَرْبَعَةِ عَشَرَ وَ شِبْهَهَا قَالَ لَا نَسْتَحِبُّ شَيْئًا مِنَ اللَّعِبِ غَيْرَ الرَّهَانِ وَ الرَّمِيِّ.»^۲

۱۱. دلیل دهم: روایت سماعه (ملاک حرمت، تلهی است)

«وَعَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ القَاسِمِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَ لَمَّا مَاتَ آدَمُ شَمِتَ بِهِ إبْلِيسُ وَ قَابِيلُ فَاجْتَمَعَا فِي الأَرْضِ فَجَعَلَ إبْلِيسُ وَ قَابِيلُ المَعَارِفَ وَ المَلَاهِيَّ شَمَاتَةً بِآدَمَ عَ فَكُلُّ مَا كَانَ فِي الأَرْضِ مِنْ هَذَا الضَّرْبِ الَّذِي يَتَلَدَّدُ بِهِ النَّاسُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنْ ذَلِكَ.»^۳

۱۲. دلیل یازدهم (موید):

ظاهراً حرمت مسابقه جز در موارد منصوصه، به خاطر لهوی بودن است

[فقط مرحوم صاحب ریاض و قاضی ابن براج، اشاره به این کرده اند که حرمت مسابقه به خاطر لهوی

بودن است.]^۴

۱. عاملی، حرّ، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۰۶.

۲. عاملی، حرّ، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۱۵.

۳. عاملی، حرّ، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۱۳.

۴. مکاسب، ج ۱، ص ۳۸۳.

مرحوم شیخ سپس به این نکته توجه می دهند که معنای لهو مبهم است و می نویسد:

«هذا، و لكن الإشكال في معنى اللّهُو، فإنّه إن أُريد به مطلق اللّعب كما يظهر من الصحاح و القاموس؛ فالظاهر أنّ القول بحرمة شاذّ مخالف للمشهور و السيرة؛ فإنّ اللّعب هـى الحركة لا لغرض عقلائى، و لا خلاف ظاهراً في عدم حرمة على الإطلاق. نعم، لو خُصَّ اللّهُو بما يكون عن بَطَرٍ و فسّر بشدّة الفرح كان الأقوى تحريمه، و يدخل في ذلك الرقص و التصفيق، و الضرب بالطشت بدل الدفّ، و كلّ ما يفيد فائدة آلات اللّهُو. و لو جعل مطلق الحركات التى لا يتعلّق بها غرض عقلائى مع انبعاثها عن القوى الشهوية، ففى حرمة تردد.»^۱

توضیح:

۱. اگر مراد از لهو، مطلق بازی کردن است، حرمت این امر شاذ است چراکه لعب یعنی حرکت بدون غرض عقلائی.
۲. و اگر گفتیم لهو اختصاص دارد به آنچه از «شدت خوشی» صادر می شود، این کار حرام است و رقص و دست زدن، ... هم داخل آن هستند (و هرچه کار آلات لهو را می کند)
۳. و اگر گفتیم لهو یعنی حرکاتی که غرض عقلائی ندارد و از قوه شهویه صادر می شود، این هم معلوم نیست حرام باشد.

شیخ سپس به دو لفظ لعب و لغو پرداخته اند و فرق بین لعب و لهو را چنین بر می شمارد:

«أمّا اللّعب، فقد عرفت أنّ ظاهر بعض ترادفهما، و لكن مقتضى تعاطفهما في غير موضع من الكتاب العزيز تغايرهما. و لعلهما من قبيل الفقير و المسكين إذا اجتماعا افترقا، و إذا افترقا اجتماعا. و لعل اللّعب يشمل مثل حركات الأطفال الغير المنبعثة عن القوى الشهوية. و اللّهُو ما تلتذّ به النفس، و ينبعث عن القوى الشهوية. و قد ذكر غير واحد أنّ قوله تعالى أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَ لَهْوٌ وَ زِينَةُ الْآيَةِ، بيان ملاذّ الدنيا على ترتيب تدرّجه في العمر، و قد جعلوا لكلّ واحد منها ثمان سنين. و كيف كان، فلم أجد من أفتى بحرمة اللّعب عدا الحلّى على ما عرفت من كلامه، و لعلّه يريد

۱. کتاب المکاسب (للشیخ الأنصاری، ط - الحدیثة)؛ ج ۲، ص: ۴۳

اللَّهُو، وِإِلَّا فَالْأَقْوَى الْكِرَاهَةُ»^۱

شیخ سپس فرق بین لهو و لغو را چنین معرفی می کنند:

«وَأَمَّا اللَّغْوُ، فَإِنْ جَعَلَ مِرَادَفَ اللَّهِو كَمَا يَظْهَرُ مِنْ بَعْضِ الْأَخْبَارِ كَانَ فِي حِكْمِهِ.

فَفِي رِوَايَةِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَبَّادِ الْمَتَّقِمَةِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: «أَنَّ السَّمَاعَ فِي حَيْزِ اللَّهِو وَالبَاطِلِ، أَمَا سَمِعْتَ قَوْلَ اللَّهِ تَعَالَى وَ إِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا. وَ نَحْوَهَا رِوَايَةُ أَبِي أَيُّوبَ، حَيْثُ أَرَادَ بِاللَّغْوِ الْغِنَاءَ مُسْتَشْهَدًا بِالْآيَةِ.

وَ إِنْ أُرِيدَ بِهِ مَطْلُقَ الْحَرَكَاتِ اللَّغَائِيَةِ، فَالْأَقْوَى فِيهَا الْكِرَاهَةُ.

وَ فِي رِوَايَةِ أَبِي خَالِدِ الْكَابَلِيِّ، عَنْ سَيِّدِ السَّاجِدِينَ، تَفْسِيرَ الذَّنُوبِ الَّتِي تَهْتَكُ الْعِصْمَ بِ: شَرْبِ الْخَمْرِ، وَ اللَّعِبِ بِالْقَمَارِ، وَ تَعَاطَى مَا يُضْحِكُ النَّاسَ مِنَ اللَّغْوِ وَ الْمَزَاحِ، وَ ذَكَرَ عِيُوبَ النَّاسِ.

وَ فِي وَصِيَّةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ لِأَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «إِنَّ الرَّجُلَ لِيَتَكَلَّمَ بِالْكَلِمَةِ فَيُضْحِكُ النَّاسَ فِيهِوَى مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ»^۲.

توضیح:

۱. اگر لغو مرادف با لهو است، همان حکم را دارد.
۲. [روایت های دو گانه ای که اشاره کردیم در صفحات قبل] بر همین مطلب شاهد است.
۳. در روایت امام رضا کلمه لهو آمده است و استشهاد به آیه شده که در آن لغو آمده است
۴. در روایت ابو ایوب هم غنا، لغو دانسته شده است که از طرفی هم غنا لهو است، پس لهو همان لغو است.
۵. ولی اگر مراد از لغو، حرکات بیهوده است، مکروه است.
۶. تعاطی: دست به دست کردن، عهده دار شدن
۷. یهوی: افتاد / یهوی: هلاک شدن.
۸. [در اصل روایت، ظاهراً فیهوی فی جهنم ما بین السماء و الارض]

ما می گوئیم:

۱. کتاب المکاسب (للشیخ الأنصاری، ط - الحدیثة)؛ ج ۲، ص: ۴۷

۲. کتاب المکاسب (للشیخ الأنصاری، ط - الحدیثة)؛ ج ۲، ص: ۴۸

چنانکه خواندیم اگر لهُو را به معنای آنچه از شدت خوشی صادر می شود، معنی کرده باشیم، مرحوم
شیخ آن را حرام می داند و بقیه صور را حرام نمی داند.

دین خارج فقه ائمه سید حسن خمینی

